

De dochters van Chiara

Kort nadat *Franciscus* (1182-1226) zijn regel schreef en zijn bedelorde had gesticht, richtte zijn kompanie *Chiara* de clarissenorde op. Zoals in andere bewegingen kwamen dissidenties en hervormingen ook voor in de franciscaanse familie. De meest bekende is wellicht de opdeling in Arme en Rijke Klaren. Discussies over de strengheid van de regel lagen meestal aan de basis van zo'n opdeling. Maar naast die directe afstammelingen van Clara kende de familie nog een aantal zijtakken, de annuntiaten en de conceptionisten. Samen worden al deze vrouwelijke orden de monialen van de tweede orde genoemd.

Aan deze „Dochters van stilte”, want slotzusters, is in het *Rijksarchief* in Brussel een tentoonstelling gewijd. Het evenement maakt deel uit van een trilogie, waarvan het eerste luik vorig jaar in Bastogne te zien was. Daar is het enige nog bestaande conceptionistenklooster van het land gevestigd. De nadruk lag daar dan ook op deze tak van de familie.

Later op het jaar zal een expositie in Sint-Truiden aandacht vragen voor de clarissen.

In Brussel komen vooral de annuntiaten aan bod. De nadruk ligt er voorts op het chronologisch verhaal van de stichtingen. *Johanna van Frankrijk* (1464-1505) was aanvankelijk een schaakstuk in het dynastieke spel van haar vader, koning *Lodewijk XI*. Na de ontbinding van haar huwelijk besloot zij een nieuwe kloosterorde te stichten, weliswaar onder de regel van *Franciscus*. In 1505 werden in Bourges de eerste meisjes van de orde van de annuntiaten ingekleed. Vanuit Bourges werden twee kloosters in het graafschap Vlaanderen gesticht, in Brugge en in Bethune. Waarna de orde zich verder verspreidde.

De orde van de conceptionisten is dan weer een stichting van *Beatrix da Silva* (ca. 1424-1490), een Portugees-Castiliaanse aristocrate. Ook die orde verspreidde zich in de Nederlanden.

Tijdens de Franse Revolutie werden al de religieuze orden afgeschaft, maar in de vorige eeuw bloeiden ze weer op. Nu zijn er in het land nog 23 clarissenkloosters, naast dat van Bastogne en het monasterium *Magnificat* in Westmalle (annuntiaten). ■

PAUL DOSSCHE

„Dochters van stilte. Monialen van de tweede orde van Sint-Franciscus”, in het *Algemeen Rijksarchief* in Brussel. Tot 26/6.

JDX A PUBLIC ENEMY. Woede en angst.

Het verhaal van een dokter

De moeder of misser aller verkiezingen, zoals het in de promotiefolders voor de D-dag van de Democratie werd aangekondigd, nadert met rasse schreden en dat laat ook theatermakers niet onberoerd. *Het Toneelhuis* programmeert in het voorjaar van 2000 het opera-oratorium „*Oedipus Rex*” van de tandem *Stravinsky-Cocteau*, een drama dat volgens de makers een eigentijdse „reflectie over het functioneren van macht, over politiek en burgerlijke verantwoordelijkheid” is. Het collectief *Lampe* bewees de voorbije weken al met „de Maten van het mogelijke” dat een andersoortig engagement niet hoeft te leiden tot drammerig, boodschappelijk en steriel toneel.

In het kader van de kieskoorts laat ook het Antwerpse collectief *Stan* zich niet onbetuigd. Met de heropvoering van het in 1994 voor het eerst gebrachte „*JDX A Public Enemy*”, een eigenzinnige versie van *Ibsens* „*En Folkefiende*” (1882), exploreren zij de politieke realiteit op een indirecte manier. Vlak voor publicatie van dit probleemdrama liet Ibsen, ook wel eens de pionier van de maatschappijkritiek in het drama genoemd, zijn uitgever weten dat het deze keer „heel ongevaarlijk zal zijn, zo eentje dat gemakkelijk kan gelezen worden door politici, rijke zakenmannen en hun vrouwen”. In tegenstelling tot wat deze uitspraak doet vermoeden, laat „*Een vijand van het volk*” (1882) zich lezen als een nog altijd extreem relevante theatrale verhandeling over fenomenen als corruptie, belangenvermenging, de rol van media en pers, de uitwassen van het openbaar beleid en de verwrongen relatie tussen het individu en de meerderheid. Het bijna-failliet van de democratische maatschappij wordt geïllustreerd met het verhaal van een dokter die in een kuuroord ontdekt dat het water van de nieuwe badinrichting sterk vervuild is en deze pollutie en plein publique aan de kaak stelt.

Als blijkt dat zijn broer, de burgemeester van het stadje, weigert maatregelen te nemen, wordt de arts vreemd genoeg gebombardeerd tot zondebok. De stedelingen zien hun voornaamste bron van inkomsten en dus hun materiële welvaart in het gedrang komen en projecteren hun woede en angst op degene die het probleem aan het licht bracht. *Jolente De Keersmaecker*, *Sara De Roo*, *Damiaan De Schrijver*, *Frank Verduyssen*, *Annet Kauwenhoven* en *Mieke Verdin* grijpen dit basisgegeven aan om een voorstelling ineen te timmeren die nauw aansluit bij de actualiteit. Zo nauw zelfs dat op 13 juni een poging wordt gedaan om de uitslag van de verkiezingen binnen het kader van de voorstelling te integreren.

„*JDX A public enemy*” wordt nog gebracht op 10 juni in de *Vooruit* (Gent), op 12 juni in het Brusselse *Kaaitheater* en op 13 juni ten slotte in de *Bourla*. ■

ANN DE MEESTER

Info : *Stan*, 03/227.13.81.

CARTULARIUM. Clarissen-urbanisten van Brussel, miniatuur van een claris (1475).